ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
E. SHARPSTON
της 29ης Ιουνίου 2006 [1]

1. Με την υπό κρίση προσφυγή που άσκησε δυνάμει του άρθρου 226 ΕΚ κατά του Βασιλείου της Ισπανίας, η Επιτροπή ζητεί να διαπιστωθεί ότι το Βασίλειο της Ισπανίας δεν μετέφερε ορθά στο εσωτερικό δίκαιο τα άρθρα 1 και 5 της οδηγίας 92/100/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 1992, σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας (στο εξής: οδηγία) [2].

Η οδηγία

2. Η οδηγία σκοπεί να εξαλείψει τις διαφορές στη νομική προστασία που παρέχεται εντός των κρατών μελών στην πνευματική ιδιοκτησία και στο αντικείμενο των συγγενικών δικαιωμάτων [3] όσον αφορά την εκμίσθωση και τον δανεισμό [4]. Ειδικότερα απαιτεί από τα κράτη μέλη να παρέχουν δικαιώματα σχετικά με την εκμίσθωση και τον δανεισμό για ορισμένες κατηγορίες φορέων δικαιωμάτων.

3. Η έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας είναι η ακόλουθη:

«εκτιμώντας ότι για τη συνέχεια του δημιουργικού και καλλιτεχνικού έργου των δημιουργών και των καλλιτεχνών ερμηνευτών ή εκτελεστών είναι αναγκαία η ύπαρξη επαρκούς εισοδήματος και ότι οι επενδύσεις που απαιτούνται, ιδίως για την παραγωγή φωνογραφημάτων και ταινιών, είναι ιδιαίτερα υψηλές και ριψοκίνδυνες· ότι η δυνατότητα πραγματοποίησης του εν λόγω εισοδήματος και απόσβεσης των επενδυόμενων ποσών μπορεί να διασφαλιστεί αποτελεσματικά μόνο με την ενδεδειγμένη έννομη προστασία των εν λόγω δικαιούχων·»

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 — ΕΕ 1992, L 346, σ. 61.

3 — Στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου, το δικαίωμα του δημιουργού περιλαμβάνει τα αποκλειστικά δικαιώματα που παρέχονται στους δημιουργούς, συνθέτες, καλλιτέχνες κ.λπ., ενώ τα συγγενικά δικαιώματα καλύπτουν τα ανάλογα δικαιώματα που παρέχονται στους εκτελεστές (μουσικούς, ηθοποιούς κ.λπ.) και επιχειρηματίες (εκδότες, παραγωγούς ταινιών κ.λπ.). Για λόγους συντομίας πάντως θα χρησιμοποιώ την έκφραση «έργα δικαιώματος δημιουργού» και όχι τον βαρύτερο όρο που χρησιμοποιεί η οδηγία «πνευματική ιδιοκτησία και προστατευόμενο αντικείμενο των συγγενικών δικαιωμάτων» δεδομένου ότι η διάκριση δεν έχει σημασία στην υπό κρίση υπόθεση.

4 — Πρώτη αιτιολογική σκέψη.

4. Το άρθρο 1, παράγραφος 1, υποχρεώνει τα κράτη μέλη να παρέχουν δικαίωμα συναίνεσης ή απαγόρευσης για την εκμίσθωση και τον δανεισμό πρωτοτύπων και αντιγράφων έργων πνευματικής ιδιοκτησίας «που μνημονεύονται στο άρθρο 2».

5. Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, ο όρος «εκμίσθωση» έχει την έννοια της «διάθεσης προς χρήση για περιορισμένο χρονικό διάστημα και για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος». Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 3, ο όρος «δανεισμός» έχει την έννοια της «διάθεσης προς χρήση, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, και όχι για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος, όταν γίνεται από ιδρύματα που είναι ανοιχτά στο κοινό».

6. Το άρθρο 2, παράγραφος 1, ορίζει:

«Το αποκλειστικό δικαίωμα συναίνεσης ή απαγόρευσης για την εκμίσθωση και τον δανεισμό ανήκει:

— στον δημιουργό, όσον αφορά το πρωτότυπο και τα αντίγραφα του έργου του,

— στον καλλιτέχνη ερμηνευτή ή εκτελεστή, όσον αφορά τις υλικές ενσωματώσεις της εκτέλεσής του,

— στον παραγωγό φωνογραφημάτων, όσον αφορά τα φωνογραφήματά του

και

— στον παραγωγό της πρώτης υλικής ενσωμάτωσης μιας ταινίας, όσον αφορά το πρωτότυπο και τα αντίγραφα της ταινίας του. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ο όρος "ταινία" νοείται ως κινηματογραφικό ή οπτικοακουστικό έργο ή κινούμενες εικόνες είτε συνοδεύονται από ήχο είτε όχι.»

7. Το άρθρο 5 ορίζει στο μέτρο που μας ενδιαφέρει:

«1. Τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν από το αποκλειστικό δικαίωμα που προβλέπεται στο άρθρο 1 όσον αφορά τον δημόσιο δανεισμό, υπό την προϋπόθεση ότι τουλάχιστον οι δημιουργοί λαμβάνουν αμοιβή για τον δανεισμό αυτό. Τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να καθορίζουν την αμοιβή λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους πολιτιστικής προαγωγής.

[...]

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να εξαιρούν ορισμένες κατηγορίες ιδρυμάτων από την πληρωμή της αμοιβής που προβλέπεται στις παραγράφους 1 και 2.

[...]»

8. Το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας καλεί τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν την οδηγία μέχρι την 1η Ιουλίου 1994.

Σχετική εθνική νομοθεσία

9. Ο επίδικος εν προκειμένω ισπανικός νόμος είναι ο Texto refundido de la Ley de Propiedad Intelectual (αναθεωρημένη έκδοση του νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας· στο εξής: LPI).

10. Το άρθρο 17 του LPI παρέχει στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα της εκμεταλλεύσεως των έργων τους περιλαμβανομένου και του δικαιώματος διανομής.

11. Το άρθρο 19, παράγραφος 1, του LPI ορίζει ότι το δικαίωμα διανομής περιλαμβάνει τον δανεισμό.

12. Το άρθρο 19, παράγραφος 3, του LPI ορίζει:

«Ο όρος "εκμίσθωση" σημαίνει τη διάθεση των πρωτοτύπων ή των αντιγράφων ενός έργου προς χρήση για περιορισμένο χρονικό διάστημα και για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος.

Δεν εμπίπτουν στην έννοια της εκμίσθωσης η διάθεση προς έκθεση, παρουσίαση στο κοινό φωνογραφημάτων ή οπτικοακουστικών εγγραφών έστω και υπό μορφή αποσπασμάτων καθώς και η διάθεση για επιτόπου επισκόπηση.»

13. Η πρώτη και η τρίτη περίπτωση του άρθρου 19, παράγραφος 4, του LPI ορίζει:

«Ο όρος "δανεισμός" σημαίνει τη διάθεση προς χρήση για περιορισμένο χρονικό διάστημα χωρίς άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος όταν γίνεται από ιδρύματα που είναι ανοικτά στο κοινό.

[...]

Δεν εμπίπτουν στην έννοια του δανεισμού οι πράξεις που εμπίπτουν στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 3 ανωτέρω και αυτές που γίνονται μεταξύ ιδρυμάτων ανοικτών στο κοινό.»

14. Το αποκλειστικό δικαίωμα δανεισμού που παρέχουν τα άρθρα 17 και 19 υπόκειται στην ακόλουθη εξαίρεση την οποία προβλέπει το άρθρο 37, παράγραφος 2, του LPI:

«[...] τα μουσεία, αρχεία, βιβλιοθήκες, τα κέντρα τεκμηριώσεως, οι δημόσιες βιβλιοθήκες φωνογραφημάτων ή ταινιοθήκες ή αυτές που εξαρτώνται από φορείς γενικού συμφέροντος πολιτιστικού, επιστημονικού ή εκπαιδευτικού και μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ή από εκπαιδευτικά ιδρύματα που ανήκουν στο ισπανικό εκπαιδευτικό σύστημα, δεν ζητούν τη συναίνεση των δικαιούχων των δικαιωμάτων ούτε τους παρέχουν αμοιβή για τους δανεισμούς που πραγματοποιούν.»

Εξέταση

15. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το άρθρο 5, παράγραφος 3, της οδηγίας επιτρέπει στα κράτη μέλη να απαλλάξουν μόνο «ορισμένες κατηγορίες» ιδρυμάτων από την υποχρέωση αμοιβής που θεσπίζει το άρθρο 5, παράγραφος 1, ως αντιστάθμισμα για την παρέκκλιση από το αποκλειστικό δικαίωμα δανεισμού που παρέχει το άρθρο 1. Το άρθρο 37, παράγραφος 2, του LPI όμως απαλλάσσει σχεδόν όλες τις περιπτώσεις δανεισμού και από την υποχρέωση λήψεως της συναίνεσης του δημιουργού και από την υποχρέωση αμοιβής του δημιουργού. Λόγω της απαλλαγής αυτής, η υποχρέωση αμοιβής των δημιουργών για τον αυθαίρετο δανεισμό των έργων τους ισχύει μόνο οσάκις η δανείζουσα επιχείρηση είναι είτε 1) ιδιωτικός κερδοσκοπικός οργανισμός είτε 2) μη κερδοσκοπικός ιδιωτικός οργανισμός που δεν είναι όμως πολιτιστικός, επιστημονικός ή εκπαιδευτικός οργανισμός γενικού συμφέροντος. Όμως το εύρος αυτών των δύο κατηγοριών είναι τόσο μικρό ώστε ευλόγως μπορούμε να αμφιβάλλουμε για την πρακτική τους αποτελεσματικότητα. Όσον αφορά την πρώτη κατηγορία, είναι απίθανο ένας κερδοσκοπικός οργανισμός να πραγματοποιήσει δωρεάν δανεισμό. Δεδομένου ότι ο δανεισμός «για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος» εμπίπτει στον ορισμό της εκμίσθωσης και όχι του δανεισμού κατά την έννοια της οδηγίας, δεν καλύπτεται από το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας. Σχετικά με τη δεύτερη κατηγορία είναι απίθανο ένα μουσείο, αρχείο, βιβλιοθήκη, βιβλιοθήκη τύπου, βιβλιοθήκη φωνογραφημάτων ή βιβλιοθήκη μαγνητοταινιών που πραγματοποιούν δημόσιο δανεισμό και δεν είναι κερδοσκοπικά ιδρύματα να μην είναι οργανισμός πολιτιστικός, επιστημονικός ή εκπαιδευτικός γενικού συμφέροντος.

16. Η Επιτροπή συνάγει ότι το άρθρο 5, παράγραφος 3, της οδηγίας αφήνει μεν στα

κράτη μέλη ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως να προσδιορίσουν τις κατηγορίες ιδρυμάτων που απαλλάσσονται από την υποχρέωση καταβολής αμοιβής, πλην όμως δεν τους επιτρέπει να απαλλάξουν από την υποχρέωση αυτή όλα, ή σχεδόν όλα, τα ιδρύματα. Η απαλλαγή που ισχύει για όλα, ή σχεδόν όλα, τα ιδρύματα που υπέχουν την υποχρέωση καταβολής αμοιβής βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 1, γίνεται ο γενικός κανόνας. Επιπλέον η απαλλαγή αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εφαρμόζεται μόνο σε «ορισμένες κατηγορίες ιδρυμάτων» [5]. Δεδομένου ότι συνιστά παρέκκλιση, η διάταξη του άρθρου 5, παράγραφος 3, πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικά. Αν τα κράτη μέλη μπορούσαν να απαλλάξουν όλα, ή σχεδόν, όλα τα ιδρύματα που διαφορετικά θα όφειλαν να καταβάλουν αμοιβή, η υποχρέωση του άρθρου 5, παράγραφος 1, δεν έχει νόημα.

17. Νομίζω ότι η προσφυγή της Επιτροπής είναι βάσιμη. Κατά την άποψή μου, από την οικονομία κα τους στόχους της οδηγίας και από τη διατύπωση του άρθρου 5, παράγραφος 3, προκύπτει σαφώς ότι τα κράτη μέλη δεν είναι ελεύθερα να απαλλάξουν σχεδόν όλες τις κατηγορίες ιδρυμάτων που εμπίπτουν στο πεδίο του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας.

18. Όπως ορθά επισημαίνει η Επιτροπή, ένας από τους κύριους στόχους της οδηγίας είναι να εξασφαλίσει επαρκές εισόδημα για το δημιουργικό έργο των δημιουργών [6]. Στο πλαίσιο του στόχου αυτού, το άρθρο 5, παράγραφος 1, ορίζει ότι οι δημιουργοί πρέπει να αμείβονται για τον δανεισμό των έργων τους ακόμα και όταν το κράτος μέλος παρεκκλίνει από το αποκλειστικό τους δικαίωμα συναίνεσης ή απαγόρευσης. Καίτοι το άρθρο 5, παράγραφος 1, συνιστά παρέκκλιση, στην πραγματικότητα αντικατοπτρίζει την πρωταρχική απαίτηση ολόκληρης της οδηγίας, δηλαδή ότι οι δημιουργοί πρέπει να αμείβονται σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 της οδηγίας.

19. Το άρθρο 5, παράγραφος 3, προβλέπει γνήσια παρέκκλιση από την υποχρέωση αμοιβής δίνοντας το δικαίωμα στα κράτη μέλη να απαλλάσσουν «ορισμένες κατηγορίες ιδρυμάτων» από την πληρωμή της αμοιβής. Ως παρέκκλιση, η διάταξη αυτή πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικά. Η διατύπωση του άρθρου 5, παράγραφος 3, δείχνει με έμφαση ότι μόνο ένας μικρός αριθμός κατηγοριών ιδρυμάτων [7] που υποχρεούνται ενδεχομένως να καταβάλουν

5 — Η Επιτροπή επικαλείται την απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 2003, C-433/02, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 2003, σ. I-12191, σκέψη 20).

6 — Βλ. έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας που παρατίθεται στο σημείο 3 ανωτέρω.

7 — Το άρθρο 5, παράγραφος 3, περιελήφθη λόγω του ενδιαφέροντος δύο κρατών μελών που επιθυμούσαν να έχουν τη δυνατότητα να εξαιρέσουν τις βιβλιοθήκες εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και τις δημόσιες βιβλιοθήκες από την πληρωμή δικαιωμάτων για δημόσιο δανεισμό. Βλ. J. Reinbothe και S. von Lewinski, *The EC Directive on Rental and Lending Rights and on Piracy* (1993), σ. 82.

αμοιβή σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, μπορούν να απαλλαγούν από την υποχρέωση αυτή. Αυτό ισχύει όχι μόνο για το αγγλικό κείμενο, αλλά τουλάχιστον και για το δανικό, ολλανδικό, γαλλικό, ελληνικό, ιταλικό, πορτογαλικό και ισπανικό, που είναι οι γλώσσες στις οποίες εκδόθηκε η οδηγία [8].

20. Βεβαίως η άποψη αυτή δεν είναι μονοσήμαντη, διότι «ορισμένες» μπορεί να σημαίνει «κάποιες, αλλά όχι όλες» αλλά και «σαφώς καθορισμένες». Μια νομοθετική διάταξη που επιτρέπει στα κράτη μέλη να λάβουν ειδικά μέτρα προκειμένου να αποτρέψουν «ορισμένες» μορφές φοροδιαφυγής ή φοροαποφυγής δεν μπορεί να σημαίνει ότι τα κράτη μέλη δεν έχουν το δικαίωμα να αποτρέψουν όλες τις μορφές φοροδιαφυγής [9].

21. Το Δικαστήριο πάντως έχει κρίνει ότι το άρθρο 5, παράγραφος 3, πρέπει να ερμηνεύεται περιοριστικά παρατηρώντας ότι «αν οι περιστάσεις που επικρατούν στο εν λόγω κράτος μέλος δεν επιτρέπουν να γίνει ορθή διάκριση μεταξύ κατηγοριών ιδρυμάτων θα πρέπει να επιβληθεί σε όλα τα ενδιαφερόμενα ιδρύματα η υποχρέωση να πληρώνουν την εν λόγω αμοιβή» [10].

22. Συμφωνώ με την Επιτροπή ότι η απαλλαγή από την υποχρέωση που στην ουσία απαλλάσσει όλους εκείνους που διαφορετικά θα υπείχαν την υποχρέωση δεν είναι απαλλαγή, αλλά ακύρωση της προϋπάρχουσας υποχρέωσης. Εν προκειμένω, η Ισπανία δεν αρνείται ότι το πεδίο της απαλλαγής της στην πραγματικότητα συμπίπτει με τις κατηγορίες ιδρυμάτων που διαφορετικά θα είχαν την υποχρέωση να καταβάλουν αμοιβή [11]. Αντ' αυτού προβάλλει ορισμένα επιχειρήματα που κατά την άποψή της στηρίζουν τη νομοθετική επιλογή της.

23. Η Ισπανία υποστηρίζει πρώτον ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η απαλλαγή που προβλέπει το άρθρο 37, παράγραφος 2, του LPI επιφέρει στρέβλωση του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά. Μάλιστα η Επιτροπή αναφέρει στην έκθεση 2002 για το δικαίωμα

8 — Αντιστοίχως «certain categories», «bepaalde categorieën», «visse kategorier», «certaines categories», «bestimmte Kategorien», «ορισμένες κατηγορίες», «alcune categorie», «determinadas categories» και «determinadas categories».

9 — Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Jacobs στην υπόθεση C-144/94, Italiittica (απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 1995, Συλλογή 1995, σ. 3653, σημείο 17).

10 — Απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου, όπ.π., υποσημείωση 5, σκέψη 20.

11 — Βεβαίως, η Ισπανία υποστηρίζει (χωρίς να προσκομίζει αποδείξεις) με το υπόμνημα απαντήσεως ότι ιδιωτικές εταιρίες συχνά δημιουργούν δημόσιες δανειστικές βιβλιοθήκες και τίποτε δεν εμποδίζει τους οργανισμούς στους οποίους ανήκουν να αμείβουν τους δημιουργούς που το ζητούν. Πιο κάτω στο υπόμνημα απαντήσεως όμως παρατηρεί ότι στην Ισπανία η ιδιωτική πρωτοβουλία δεν έχει συμβάλει σημαντικά στη δημιουργία ιδρυμάτων γενικού ενδιαφέροντος ανοικτών στο κοινό και έτσι οι δημόσιες αρχές αναγκάστηκαν να καλύψουν το κενό.

δημόσιου δανεισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση [12] ότι δεν είχε σαφείς ενδείξεις τουλάχιστον κατά τον χρόνο της έκθεσης ότι ο σχετικά χαμηλός βαθμός εναρμονίσεως του δικαιώματος δημόσιου δανεισμού από την οδηγία είχε σοβαρές αρνητικές συνέπειες είτε στα οικονομικά συμφέροντα των φορέων των δικαιωμάτων είτε στην ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Η Επιτροπή δεν απέδειξε εξάλλου ότι το εύρος της απαλλαγής που προβλέπει ο LPI υπήρξε στην Ισπανία η αιτία ανεπαρκούς εισοδήματος των δημιουργών πράγμα που εμπόδισε το περαιτέρω δημιουργικό έργο τους.

24. Συμφωνώ με την Επιτροπή ότι για να αποδείξει την προβαλλομένη παράβαση δεν υποχρεούται να αποδείξει ότι η απαλλαγή που προβλέπει το άρθρο 37, παράγραφος 2, του LPI είτε δεν αφήνει τους δημιουργούς να αποκομίσουν επαρκές εισόδημα είτε στρεβλώνει τον ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά. Η διαδικασία λόγω παραβάσεως στηρίζεται στην αντικειμενική διαπίστωση ότι το κράτος μέλος παρέβη τις υποχρεώσεις του [13]. Δεν απαιτείται να αποδεικνύεται ζημία. Η υποχρέωση καταβολής αμοιβής που επιβάλλει το άρθρο 5, παράγραφος 1, ισχύει σε κάθε περίπτωση, ανεξαρτήτως του αν είναι αναγκαία σε μια συγκεκριμένη περίπτωση προκειμένου να εξασφαλιστεί στους δημιουργούς «επαρκές εισόδημα» και ανεξάρτητα από τα συγκεκριμένα αποτελέσματα επί του ανταγωνισμού που θα μπορούσαν να προκύψουν από την απουσία αμοιβής που διαφορετικά θα κατέβαλε ένα συγκεκριμένο ίδρυμα [14]. Ομοίως, η παρέκκλιση του άρθρου 5, παράγραφος 3, απαιτεί να περιορίζεται η απαλλαγή από την υποχρέωση αμοιβής σε «ορισμένα ιδρύματα», ανεξαρτήτως του αν ο περιορισμός αυτός είναι αναγκαίος σε μια συγκεκριμένη περίπτωση για να εξασφαλίσουν οι δημιουργοί «επαρκές εισόδημα» και ανεξαρτήτως των συγκεκριμένων συνεπειών επί του ανταγωνισμού που θα προκαλούσε η απουσία αμοιβής που διαφορετικά θα όφειλε να καταβάλει το ίδρυμα.

25. Επιπλέον η Ισπανία υποστηρίζει ότι η υποχρέωση αμοιβής θα μπορούσε κατά κάποιο τρόπο να αγνοηθεί αν αποδεικνυόταν ότι οι δημιουργοί έχουν ήδη αποκομίσει επαρκές εισόδημα ώστε η απουσία αμοιβής δεν θα εμπόδιζε το περαιτέρω δημιουργικό έργο τους. Αυτό το επιχείρημα όμως στηρίζεται σε εσφαλμένη αντίληψη της φύσεως και του στόχου του δικαιώματος δημόσιου δανεισμού. Ναι μεν οι δημιουργοί έχουν ήδη αποκομίσει εισόδημα από την αναπαραγωγή και τη διανομή των δικαιωμάτων τους, πλην όμως το εισόδημα αυτό δεν αντικατοπτρίζει τα βιβλία αντικείμενα δανεισμού και όχι πωλήσεως [15]. Είναι βεβαίως αληθές ότι τα

12 — Έκθεση της 12ης Σεπτεμβρίου 2002 προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή για το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση [COM(2002) 502 τελικό, παράγραφος 5.1], στο εξής: έκθεση του 2002.

13 — Βλ., π.χ., απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2002, C-140/00, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου (Συλλογή 2002, σ. I-10379, σκέψη 34, και την παρατιθέμενη νομολογία).

14 — Βλ., για μια εξήγηση των πιθανών συνεπειών επί της εσωτερικής αγοράς της παράλειψης προβλέψεως δικαιώματος δημόσιου δανεισμού, τις προτάσεις μου της 4ης Απριλίου 2006, στις υποθέσεις C-53/05 και C-61/06, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας (απόφαση της 6ης Ιουλίου 2006, Συλλογή 2006, σ. I-6215, σ. I-6217, και απόφαση της 13ης Ιουλίου 2006, υπόθεση C-61/05, Συλλογή 2006, σ. I-6779, σ. I-6781, σημεία 46 και 47).

15 — Χρησιμοποιώ το παράδειγμα των βιβλίων: είναι φανερό ότι το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού ισχύει και για τα φωνογραφήματα και βιντεογραφήματα που είναι εγγραφές εκτελέσεων ή αντίγραφα ταινιών ή άλλων οπτικοακουστικών έργων (καίτοι τα βιντεογραφήματα ίσως συχνότερα εκμισθώνονται ή δανείζονται).

πρόσωπα που δανείζονται βιβλία από δημόσια βιβλιοθήκη (ή τα συμβουλεύονται επί τόπου) δεν θα αγόραζαν όλα κάθε βιβλίο που δανείζονται, αν δεν είχαν την ευχέρεια αυτή. Υπάρχει πάντως ένα γενικό σχήμα [16]. Εν πάση περιπτώσει η οδηγία απηχεί τη σαφή απόφαση της παροχής και του αποκλειστικού δικαιώματος δανεισμού και δικαιώματος για αμοιβή στην περίπτωση που τα κράτη μέλη παρεκκλίνουν από το δικαίωμα αυτό.

26. Δεύτερον, η Ισπανία υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν αντιλαμβάνεται ορθά το πεδίο της απαλλαγής του άρθρου 37, παράγραφος 2, του LPI, που συναρτάται όχι με το αν ο δανεισμός είναι ή δεν είναι κερδοσκοπικού χαρακτήρα αλλά με το αν το ίδρυμα που δανείζει ανήκει σε μη κερδοσκοπικό, πολιτιστικό, επιστημονικό ή εκπαιδευτικό οργανισμό γενικού συμφέροντος. Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει ότι είναι δυνατόν να μην απαλλάσσονται ορισμένα δημόσια δανειστικά ιδρύματα από την υποχρέωση αμοιβής και είναι δυνατό να υπάρξει κάποιος ιδιωτικός κερδοσκοπικός οργανισμός που κατέχει μη κερδοσκοπικό δανειστικό ίδρυμα.

27. Συμφωνώ και εδώ με την Επιτροπή ότι η ύπαρξη της υποχρεώσεως αμοιβής δεν εξαρτάται από τη νομική μορφή που επιλέγει ο δανείζων. Εν πάση περιπτώσει, η Ισπανία δεν προσκομίζει αποδείξεις υπέρ των ισχυρισμών της.

28. Τέλος, η Ισπανία αναφέρεται στη δήλωση της Επιτροπής από την έκθεση του 2002 [17] ότι το άρθρο 5 απηχεί τον συμβιβασμό που έγινε τότε μεταξύ των αναγκών της εσωτερικής αγοράς, αφενός, και των διαφόρων παραδόσεων των κρατών μελών στον τομέα αυτό, αφετέρου. Από αυτό προκύπτει, κατά την Ισπανία, ότι οι εξαιρέσεις που επιτρέπει το άρθρο 5, παράγραφος 3, είναι ευρείες όσο απαιτείται για να διατηρηθεί ή να βελτιωθεί η πολιτιστική παράδοση. Η ευρεία εξουσία των κρατών μελών μπορεί να τα οδηγήσει να αναγνωρίσουν μόνο πολύ μικρή ή συμβολική αμοιβή ή και καμιά αμοιβή. Μάλιστα η Ισπανία σημειώνει ότι η Επιτροπή παρατήρησε στην έκθεση του 2002 ότι, «υπό ορισμένες συνθήκες, [το άρθρο 5] επιτρέπει στα κράτη μέλη να αντικαταστήσουν το αποκλειστικό δικαίωμα με δικαίωμα αμοιβής ή μάλιστα να μην προβλέψουν καμιά αμοιβή» [18]. Εν προκειμένω, η Ισπανία υποστηρίζει ότι η υλοποίηση πολιτιστικών στόχων υπερισχύει του στόχου της εξασφαλίσεως επαρκούς εισοδήματος για τους δημιουργούς. Ο Ισπανός

16 — Βλ. παράγραφο 44 του επεξηγηματικού υπομνήματος της αρχικής προτάσεως οδηγίας του Συμβουλίου για το δικαίωμα εκμισθώσεως, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία, της 24ης Ιανουαρίου 1991, COM(90) 586 τελικό, που παρατίθεται στο σημείο 46 των προτάσεών μου στην υπόθεση Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, όπ.π., υποσημείωση 14 ανωτέρω. Βλ. επίσης την έκθεση 2002 της Επιτροπής που μνημονεύεται στην υποσημείωση 12, τμήμα 2.

17 — Όπ.π., υποσημείωση 12 ανωτέρω, παράγραφος 3.3.

18 — Όπ.π.

νομοθέτης έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η χρήση δημοσίων βιβλιοθηκών στην Ισπανία είναι πολύ κάτω του κοινοτικού μέσου όρου.

29. Κατά τη γνώμη μου, όμως, η υποχρέωση αμοιβής των δημιουργών που επιβάλλει η πρώτη φράση του άρθρου 5 της οδηγίας δεν θα είχε νόημα αν, σύμφωνα με τη δεύτερη φράση, τα κράτη μέλη μπορούσαν να μηδενίσουν αυτή την αμοιβή. Η δεύτερη φράση του άρθρου 5, παράγραφος 1, επιτρέπει στα κράτη μέλη να μεταβάλουν το επίπεδο της αμοιβής που επιβάλλει η πρώτη φράση «λαμβάνοντας υπόψη» τους οικείους στόχους πολιτιστικής προαγωγής. Δεν τους επιτρέπει όμως να προβλέψουν μηδενική αμοιβή. Η έννοια της αμοιβής εξυπακούει ότι τα ποσά που λαμβάνουν οι δημιουργοί πρέπει να αποτελούν κατάλληλο αντιστάθμισμα για τις δημιουργικές τους προσπάθειες.

30. Ομοίως, αν τα κράτη μέλη μπορούσαν να ορίσουν μηδενική αμοιβή για όλες τις κατηγορίες δανειστικών ιδρυμάτων θα ήταν άσκοπη η διάταξη του άρθρου 5, παράγραφος 3, ότι δηλαδή μπορούν να εξαιρέσουν μόνο «ορισμένα» ιδρύματα από την υποχρέωση αμοιβής. Καίτοι το άρθρο 5, παράγραφος 3, αφήνει στα κράτη μέλη ευρύ περιθώριο διακριτικής ευχέρειας, η ευχέρεια αυτή είναι να προσδιοριστούν οι κατηγορίες ιδρυμάτων που απαλλάσσονται. Όπως προανέφερα, οι κατηγορίες αυτές δεν μπορούν να περιλάβουν όλα τα ιδρύματα που θα είχαν την υποχρέωση αυτή.

31. Σχετικά με την αναφορά στην έκθεση του 2002 της Επιτροπής ότι τα κράτη μέλη μπορούν «ακόμη και να μην προβλέψουν καμιά αμοιβή», το πλαίσιο της παρατήρησης αυτής δείχνει σαφώς ότι πρόκειται για τη δυνατότητα που παρέχει στα κράτη μέλη το άρθρο 5, παράγραφος 3, να «εξαιρούν ορισμένες κατηγορίες ιδρυμάτων από την πληρωμή της αμοιβής». Οι κατηγορίες ιδρυμάτων που απαλλάσσονται δεν θα καταβάλουν καμιά αμοιβή (εξ ορισμού). Το επίμαχο ζήτημα όμως είναι πώς πρέπει να ερμηνευθεί η παρέκκλιση του άρθρου 5, παράγραφος 3. Συνεπώς, δεν νομίζω ότι η παρατήρηση της Επιτροπής στην έκθεση του 2002 στηρίζει το επιχείρημα της Ισπανίας. Επιπλέον, το ζήτημα πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο των σχολίων της Επιτροπής επί του άρθρου 5, παράγραφος 3, στην παράγραφο 3.4 της έκθεσης του 2002 [19]. Εν πάση περιπτώσει, ακόμα και αν η παρατήρηση της Επιτροπής φανεί κάπως χρήσιμη για την επίλυση του επιδίκου ζητήματος εν προκειμένω και πάλι δεν είναι τίποτα παραπάνω παρά η άποψη της Επιτροπής για το πώς πρέπει να ερμηνευθεί η διάταξη. Κατ' αυτή την έννοια δεν είναι δεσμευτική για το Δικαστήριο.

19 — «Το άρθρο 5 δίνει μεν στα κράτη μέλη μεγάλη ευχέρεια προκειμένου να παρεκκλίνουν από το αποκλειστικό δικαίωμα δανεισμού, πλην όμως πρέπει να παρέχεται τουλάχιστον κάποια αμοιβή στους δημιουργούς. Τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίσουν το ποσό της αμοιβής, αυτή όμως πρέπει να αντιστοιχεί στους στόχους που διαπνέουν την οδηγία και γενικά την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας. Τα κράτη μέλη μπορούν να εξαιρούν ορισμένα ιδρύματα, αλλά όχι όλα, στο πλαίσιο του άρθρου 5, παράγραφος 3, από την πληρωμή της αμοιβής.»

Πρόταση

32. Κατά συνέπεια προτείνω στο Δικαστήριο:

1) Να διαπιστώσει ότι το Βασίλειο της Ισπανίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 1 και 5 της οδηγίας 92/100/ΕΟΚ, της 19ης Νοεμβρίου 1992, σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας.

2) Να καταδικάσει το Βασίλειο της Ισπανίας στα δικαστικά έξοδα.